

What is called economic progress is the joint effect of the activities of the three progressive groups, the savers, the scientist-inventors, and the entrepreneurs, operating in a market economy.

Ludwig von Mises

3 Economische basis principes

3.1 Inleiding

Onderstaand zijn vier economische basis principes gegeven, die de basis van economische ontwikkeling en groei verklaren.

Welvaartsgroei is belangrijk, omdat het aansluit bij een diepgevoerd verlangen van mensen zowel hun eigen positie en levenskwaliteit, als die van hun kinderen en kleinkinderen, voortdurend te verbeteren. Deze welvaartsgroei kan ook de gevolgen van vergrijzing van een bevolking (minder werkende mensen) compenseren. Bovendien beschikken welvarende economieën altijd over de beste technologie en gezondheidszorg, omdat ze beter in staat zijn de langlopende investeringsprojecten te financieren die daarvoor nodig zijn. Dat leidt niet alleen tot meer welvaart en levenskwaliteit, maar bv. ook tot een efficiëntere omgang met grondstoffen. En ze beschikken over productie technieken die minder of niet milieubelastend zijn. Daarnaast zijn er technische

en financiële mogelijkheden om eerder ontstane milieuschade terug te draaien. Het idee, zoals dat in sommige kringen de ronde doet, dat welvaartgroei uiteindelijk slecht zou zijn, vooral ook voor het milieu, is een volledig verkeerd denkbeeld.

3.2 De producerende consument

Iedereen die wil consumeren, moet eerst produceren. Dat is heel eenvoudig te zien bij bv. een kleine boer die volledig zelf verzorgend is. Hij eet geen aardappel voordat deze geplant en geoogst is. De eerst volgende stap is ruilhandel, maar ook dan moet hij eerst aardappels hebben geteeld, voordat ze geruild kunnen worden voor bv. eieren en kaas. Deze volgorde, produceren en dan consumeren, zit ook opgesloten in het woord "consumeren". Het betekent in het Latijn: vernietiging van nuttigheden. Maar die nuttigheden moeten dan wel eerst geproduceerd zijn. Daarom wil ik in het kader van dit boekje niet spreken van de consument maar van de "producerende consument".

Volgens de onjuiste maar zeer verbreide denkbeelden van de Engelse econoom Maynard Keynes (zie ook hoofdstuk 6.3 *Maynard Keynes*) drijft juist de totale marktvaart naar goederen en diensten (aggregated demand) de economie. Keynes stelt dat er eerst geconsumeerd moet worden en dat de vraag die vanuit deze consumptie ontstaat, tot productie gaat leiden. En dat dit de economie drijft. Hij draait de volgorde dus om, eerst consumeren en dan produceren. Mocht een consument om wat voor reden dan ook, minder consumeren, dan leidt deze vraaguitval volgens Keynes tot een recessie. Daarom moet volgens Keynes de staat in een dergelijke situatie de consumptierol van de consument overnemen. Maar de staat produceert zelf niets. De enige manier waarop de staat aan financiële middelen kan komen is via belas-

ting of via de drukpers. Maar wat er dan in feite gebeurt, is dat (eerdere) vruchten van productie (arbeid), bij de consument worden weggenomen door belasting en/of geldontwaarding en vervolgens door de staat worden gebruikt om haar consumptie te financieren. Het principe van eerst produceren en dan consumeren blijft dus onveranderd en is niet om te keren. Daar verandert ook Keynes niets aan met zijn theorie, die eigenlijk stelt dat de zon opkomt omdat de haan begint te kraaien.

3.3 Welvaartstoename door productiviteitstoename

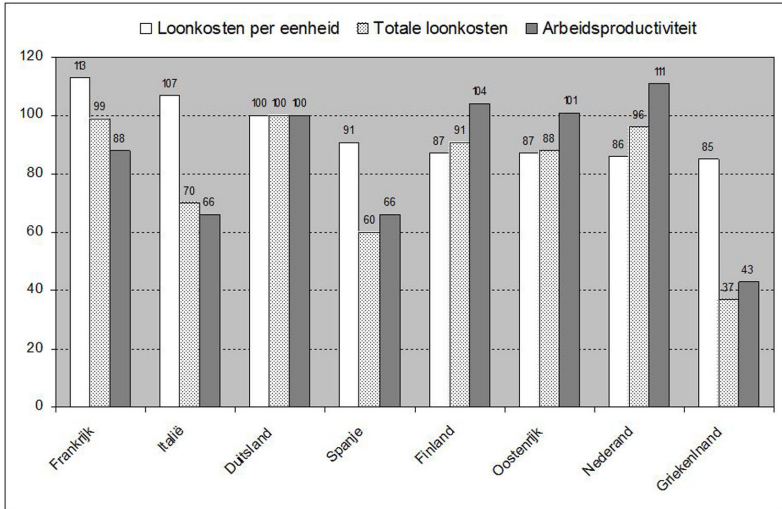
Welvaart kan alleen toenemen, indien producerende mensen productiever kunnen worden. Anders gezegd, wanneer ze per tijdseenheid meer of betere producten kunnen maken. Dit kan alleen wanneer er meer en steeds geavanceerdere productiemiddelen ter beschikking komen. Deze productiemiddelen worden in het economische jargon kapitaalgoederen genoemd. Eenvoudige productiemiddelen zijn bv. een handploeg en een kruitwagen. Geavanceerde productiemiddelen zijn een oogstmachine en een vrachtwagen. Het is ook eenvoudig in te zien, dat dezelfde persoon met een vrachtwagen meer produceren kan dan met een kruitwagen.

In eenvoudige economieën moesten mensen eerst meer voedsel produceren dan ze voor direct gebruik nodig hadden, zodat ze een aantal dagen niet het land hoefden te bewerken, maar deze tijd konden besteden aan bv. het bouwen van een schuur of een graanmolen. In moderne economieën kan dit zelfde worden bereikt doordat mensen een deel van hun inkomen uit arbeid (productie) sparen. Dit geld kan worden geïnvesteerd in productiemiddelen. Hoe meer een gemeenschap spaart, hoe meer er geïnvesteerd kan worden in productiemiddelen en hoe productie-

ver dus welvarender een land wordt. Het is een zelfversterkend proces.

Mensen streven voortdurend naar verbetering van hun positie of situatie. De geschiedenis van de mens is er een van ontwikkeling. Was dat niet zo, dan had hij nog steeds, in berenvellen gekleed, in grotten geleefd. Daarom zal hij mogelijkheden tot productiviteitsverbetering ook direct benutten, wanneer ze worden geboden. Sterker hij zal ze actief zoeken en perfectioneren. Dat is de drijfveer waarom een "kruiwagen-economie" zich ook altijd tot een "vrachtwagen-economie" zal ontwikkelen, zodra kapitaal beschikbaar komt dat t.b.v. investeringen kan worden aangewend.

Het belang van productiviteit in relatie tot welvaart en concurrentiekracht is goed zichtbaar in *figuur 3.1*. op de volgende pagina. Allereerst worden hier per land de loonkosten per geproduceerde eenheid (stuksprijs) gegeven. Daarbij worden inhoudelijke verschillen tussen aard en kwaliteit van een product overigens buiten beschouwing gelaten. De gegevens zijn van 2010 en het zijn relatieve kosten ten opzichte van elkaar, waarbij het Duitse niveau steeds op 100 wordt gesteld. Uit de grafiek blijkt dat Nederland één van de laagste loonkosten per eenheid heeft en Frankrijk de hoogste. Toch blijkt Nederland één van de hoogste totale loonkosten (lonen en daaraan gerelateerde werkgevers bijdragen) te hebben, het is nummer drie in de groep als het daarom gaat. Dat Nederland tot de landen met de laagste loonkosten per eenheid behoort komt door de hoge arbeidsproductiviteit. De hoogste van de groep. Dat betekent dat per medewerker het meest en het efficiëntst wordt geproduceerd in vergelijking met andere landen. En die productiviteit houdt rechtstreeks verband met de investeringen die over de jaren heen gedaan zijn in productiemiddelen, onderwijs etc. Ook kent Nederland in vergelijking met Duitsland

Figuur 3.1, geïndexeerde loonkosten per geproduceerde eenheid in relatie tot de totale loonkosten en arbeidsproductiviteit, volgorde in afnemende loonkosten per eenheid, stand 2010 (Duitsland = 100)
 Bron Lohnstückkosten der Industrie im Internationalen Vergleich, IW-trends 4/2011

en vooral Frankrijk minder belemmerende regelgeving. Alleen Griekenland produceert nog een fractie goedkoper dan Nederland maar kan zich vanwege de lage productiviteit slechts ca. één derde van de totale loonkosten veroorloven t.o.v. Nederland. Loonkosten zijn overigens niet hetzelfde als het loon dat een werknemer bruto in zijn loonzakje vindt, omdat werkgevers vaak allerlei sociale premies betalen. En het is ook zeker niet hetzelfde als het bedrag dat een werknemer uiteindelijk netto overhoudt. Maar er is natuurlijk wel een verband tussen wat een werknemer overhoudt en de totale loonkosten per eenheid.